

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Arany Tóth Mariann

**A munkavállaló személyes adatainak védelme a munkahelyi
telefonhasználat ellenőrzésekor**

(Az eredeti közlés: Arany Tóth Mariann - A munkavállalók személyes adatainak védelme a magyar munkajogban, Bába Kiadó, Szeged, 2008., 237-253 o.)

1. A munkavállaló személyiségi jogainak védelme a telefonhasználat ellenőrzésekor

A munkáltató felügyeleti joga az elektronikus eszközök használata felett az adatvédelmi jogban különleges megítélés alá esik, mert a technológiai vívmányok kiszélesítik a munkavállaló munkajogi kötelezettségei teljesítése feletti felügyeleti jog gyakorlásának lehetőségeit.¹

A munkavállaló személyhez fűződő jogainak védelme fontos szerepet játszik a munkáltatói ellenőrzési jog határainak meghatározásakor a technikai eszközök használatával összefüggésben. A munkavállalók teljesítményének és munkahelyi magatartásának ellenőrzésekor a munkavállalók immateriális érdekét a munkáltató köteles tiszteletben tartani. Az ellenőrzés módjának megválasztása, kifejtése és azzal kapcsolatban jogkövetkezmények alkalmazása nem sértheti a személyhez fűződő jogokat.

Az adatvédelmi jog, a polgári jog és a speciális ágazati jogszabályok foglalkoznak a telefonhasználat ellenőrzésekor a munkavállaló személyes adatainak védelmével. A kérdés adatvédelmi jogi megítélése különböző szempontok alapján lehetséges.² A jogforrások összetett vizsgálata alapján lehet állást foglalni az adatkezelés jogszerűségéről.

a) A telefonhasználat szabályozása a munkahelyen

A munkáltató mérlegelési jogkörében dönt a telefonhasználat engedélyezéséről. Meghatározhatja, hogy a vállalkozás tulajdonában lévő telefonkészüléket, illetve a munkavállaló a saját telefonját milyen feltételekkel használhatja a munkahelyen. A felek megállapodhatnak a munkaszerződésben a használat szabályairól, valamint a kollektív szerződés rendelkezhet erről. A munkáltató egyoldalúan is rögzítheti a telefonhasználat részleteit belső szabályzatban. A gazdálkodási érdekeire tekintettel ugyanis jogos érdeke fűződik az erőforrásai szakszerű és gondos kezeléséhez a munkavégzés során.³ A költségek csökkentése érdekében előírhatja a telefonhasználat feltételeit.⁴ A munkaidő ellenőrzésével összefüggésben is jogosult a kommunikációs eszközök használatával kapcsolatos előírásokat összefoglalni.

Az adott munkakör tekintetében lehet meghatározni, hogy a telefonhasználat szabályozása a konkrét feltételek szerint jogszerű-e. Vitatható, hogy a használat általános tilalmát elrendelheti-e a munkáltató. A munkavégzés körülményei, a munkafeladat természete, a munkaköri kötelezettségek jellege befolyásolhatják különösen a telefonhasználat engedélyezését. A szolgálati és a magáncélú használatról egyaránt rendelkezhet a munkáltató.

¹ *Ossberger*, Betriebliche Kontrollen Ihre Voraussetzungen und Grenzen, p. 4 et seqq.; *Zöllner*, Daten- und Informationsschutz im Arbeitsverhältnis, p. 9; ILO, Gyakorlati kódex a munkavállalók személyes adatainak védelméről 3.3, 6.14; *Ray*, D. Soc. 1992, 525 et seqq.; *Supiot*, D. Soc. 2000, 131 et seqq.; *Supiot*, D. Soc. 2002, 13 et seqq.; *Radé*, D. Soc. 2002, 26 et seqq.; *Bouchet*, D. Soc. 2002, 78 et seqq.; *Fragale Filho/Rezende Alvim*, CLLPJ 2002, 569; *Löschnigg*, DRdA 6/2006, 459 et seqq.; *Williams, Colin C.*, Rethinking the Future of Work, p. 124 et seqq.

² *Wedde*, CR 1995, 41 et seqq.; *Linnenkohl/Gressiere*, AuA 1999, 410 et seqq.; *Townsend/Batchelor*, New Technology, Work and Employment 2005, 143 et seqq.

³ Mt. 103. § (1) bek. lit. b.

⁴ *Hegedűs*, MSZ 1/2007, 50 et seqq.

b) A telefonhasználat ellenőrzése és a munkavállaló személyiségi jogainak védelme

A telefonhasználat szabályainak betartását a munkáltató ellenőrizheti. Jogosult meggyőződni arról, hogy a munkavállaló a munkaidőben a telefonhasználat megengedett mértékét nem lépi-e túl, s tiszteletben tartja-e a magán és a szolgálati célú telefonbeszélgetés lebonyolítására vonatkozó rendelkezéseket.

Az ellenőrzési jog gyakorlásakor köteles a munkáltató a személyiségi jogok védelméről gondoskodni, a munkavállaló és a kommunikációs partner immateriális érdekeit megővni. Az ellenőrzés jogszerűségének vizsgálatakor különösen a hangfelvétel, a magántitok, a magánélet és a személyes adatok védelméhez való jogok jönnek számításba.

aa) A munkavállaló hangfelvételének védelméhez való joga

A hangfelvétel védelméhez való jog fontos szerepet játszik a telefonbeszélgetés ellenőrzésekor.⁵ A védelem hatóköre az érintett hangfelvételére terjed ki, amely az elkészítés módjától függetlenül részesül védelemben.⁶ A telefonbeszélgetésről készült hangfelvétel is védett. A hangfelvétel védelme a hang és a beszéd jogosulatlan rögzítése ellen véd.⁷ Az érintett rendelkezési jogosultságát a hangjáról tiszteletben kell tartani. A hangfelvétel készítéséhez, az engedéllyel készített felvétel nyilvánosságra hozatalához, a felvétel rendeltetésétől eltérő célú felhasználásához, vagy újra felhasználásához az érintett hozzájárulása szükséges.⁸ A munkavállaló hangfelvételével elkövetett visszaélés a személyhez fűződő jogokat sérti.⁹ A visszaélés minden magatartást átfog, amellyel a munkáltató „illetéktelenül hatol be az érintett személyiségi érdekkörébe”.¹⁰ A hozzájárulás nélkül végzett műveletek visszaélésnek minősülnek.¹¹ A munkavállaló és a kommunikációs partner engedélye nélküli felvétel készítése, a beszélgetés titkos lehallgatása felvétel készítésével jogellenes.¹²

bb) A munkavállaló magántitkának védelme a telefonbeszélgetés során

A telefonbeszélgetés tartalma megismerésének megelőzését szolgálja a titok védelme. A titok védelméről szóló rendelkezések a Ptk.-ben a telefonbeszélgetés tartalmának jogosulatlan

⁵ Ptk. 80. § (1) bek.

⁶ Jogirodalmi álláspont szerint „a képmás és a hangfelvétel az ember külső megjelenésének valamilyen tárgyi eszközzel való észlelése, rögzítése és utánképzése, többszörözése, azaz ábrázolása.” *Petrik* (szerk.), *A személyiség jogi védelme*, p. 131.

⁷ *Törő*, *Személyiségvédelem a polgári jogban*, p. 522; *Petrik* (szerk.), *A személyiség jogi védelme*, p. 131.

⁸ BH 1985/57; BH 1997/578; BH 1995/632; Sz. V. B. 24. P. 23. 455/1998/9; Nem állapította meg a bíróság a képmással való visszaélést, amikor az érintett hozzájárulásával készített videó-felvételt bizonyítási célból, ügydöntő bizonyítékként használták fel közigazgatási eljárás keretében. LfB Pfv. IV. 22 807/1997/5.

⁹ Ptk. 80. § (1) bek.; A visszaélésről *Petrik* (szerk.), *A személyiség jogi védelme*, p. 138 et seqq.

¹⁰ Ptk. Indokolás.

¹¹ *Petrik* (szerk.), *A személyiség jogi védelme*, p. 138.

¹² *Petrik* (szerk.), *A személyiség jogi védelme*, p. 138.

megismerése ellen nyújtanak védelmet.¹³ A magántitokhoz fűződő jogban az jut kifejezésre, hogy az egyénnek alanyi joga van a személyével kapcsolatos információk feletti autonómiára. A magántitok védelme kiváltképpen hangsúlyos a felek érdekeinek mérlegelésekor a telefonbeszélgetés ellenőrzésével kapcsolatban.

A Ptk. a magántitok fogalmát nem határozza meg.¹⁴ Általánosan elfogadott, hogy a titok az emberek szűk köre előtt ismert, adott személyre vonatkozó tények, adatok, következtetések, melyeknek egy zárt körből való kikerülése sérti az adott személy érdekét.¹⁵ Az eset körülményei alapján lehet meghatározni, hogy titoknak minősíthető-e az adott tény.

A titok jogosultjának a titokban-maradáshoz fűződő alanyi érdekén esik csorba a titok megsértésekor.¹⁶ A személyhez fűződő jogok sérelmére vezet a magántitok birtokába jutás és annak jogosulatlan nyilvánosságra hozatala, illetve azzal egyéb módon való visszaélés. A személyes titok megsértése létrejön a telefonbeszélgetés lehallgatásával.¹⁷

cc) A távközlési titok védelme és az általános személyiségi jog

A Ptk. kifejezetten a magántitok védelmét biztosítja; a távközlési titkot nem nevesíti. Ez utóbbiról speciális jogszabály rendelkezik.¹⁸ Egyes álláspont szerint az általános személyiségi jogból levezethető a távközlési titok kifürkészésének tilalma.¹⁹ A telefonbeszélgetések „ellenőrzése” érinti az általános személyiségi jogot. Véleményem szerint a munkavállaló telefonbeszélgetései az általános személyiségi jogra tekintettel védelemben részesülnek, ezért a telefonbeszélgetés titkos lehallgatása, az abba való belehallgatás jogellenes. A lehallgatás vagy belehallgatás az érintett hozzájárulásával az adott eset körülményei alapján igazolható.²⁰

dd) A munkavállaló magánélete védelméhez való joga a telefonbeszélgetés megfigyelésekor

A telefonbeszélgetés megfigyeléstől való szabadsága a magánélet tiszteletben tartásához való jog része az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában. Az egyéni kommunikáció megfigyelése önmagában alkalmas a postai és a távközlési szolgáltatások révén megvalósuló szabad kommunikáció korlátozására, és sértheti a magánélet védelméhez való jogot.²¹ A munkavállaló magánélete

¹³ Ptk. 81. §.

¹⁴ Ptk. 81. § (1) bek.; A Ptk. alkalmazásában minden zárt küldeményt levéltitoknak kell tekinteni. A levéltitok megsértésére alkalmas magatartások különbözőek pl.: levél illetéktelen megszerzése, felbontása. *Gellért* (szerk.), A Polgári Törvénykönyv magyarázata, p. 312; *Druey*, Information als Gegenstand des Rechts, p. 255 et seqq.

¹⁵ *Jobbágyi*, Személyi és családjog, p. 83; *Gellért* (szerk.), A Polgári Törvénykönyv magyarázata, p. 313; A szorosabb értelemben vett titok- secretum -, „mindaz a bárki által megismerhető, de tényleg csak egy vagy korlátozott számú egyén tudatkörében létező és harmadik személyek elzárt oly valóság (tünemény, jelenség, képzet, érzelm, gondolat stb. s mindezek megtestesítői), melyre vonatkozólag bizonyos méltányolandó érdek azt kívánja, hogy az mások ismeretkörébe ne jusson.” *Angyal*, A titok védelme anyagi és alaki büntetőjogunkban, p. 17.

¹⁶ BH 2002/52.

¹⁷ *Törő*, Személyiségvédelem a polgári jogban, p. 435.

¹⁸ Az elektronikus hírközlési szolgáltatások útján továbbított közlések bizalmasságáról a 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről (Eht.) rendelkezik.

¹⁹ *Törő*, Személyiségvédelem a polgári jogban, p. 467.

²⁰ Ptk. 75. § (3) bek.

²¹ Eur. Court HR, case of *Klass and others*, judgment of 6 September 1978, Series A no. 28, § 37, Ld.: az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogát az Emberi Jogok Európai Egyezménye 8. cikkével kapcsolatban. *Arany Tóth*, in: *Lehoczkyné Kollonay/Petrovics* (szerk.), *Liber Amicorum Studia Ida Hägelmayr dedicata*, p. 29 et seqq.

védelméhez való joga megsértése került megállapításra, amikor a munkáltató lehallgatta az érintett munkahelyi telefonbeszélgetéseit abból a célból, hogy az ellene - nem alapján történő hátrányos megkülönböztetés miatt -indított perrel kapcsolatos anyagokat kiértékelje.²² A Bíróság kifejtette, hogy a munkavállaló által folytatott telefonbeszélgetés a hivatali telefonjain, amelyek közül az egyik kifejezetten magánjellegű beszélgetések számára volt kijelölve, a „magánélet” és a „levelezés” fogalmai alá sorolhatók és ezáltal az Emberi Jogok Európai Egyezmény 8. cikke védelmében részesülnek.²³

ee) A személyes adatok védelméhez való jog tiszteletben tartása

A telefonhasználat adatainak kezelése a munkavállaló személyes adatok védelméhez fűződő jogát érinti. A telefonhasználatra vonatkozó személyes adatok rögzítése veszélyezteti a munkavállaló és a beszélgető partner személyhez fűződő jogait.

A személyes adatok védelméhez való jog alapján a telefonbeszélgetésre vonatkozó személyes adatokat az érintettek, azaz a munkavállaló és a kommunikációs partner beleegyezésével lehet kezelni.²⁴ A tájékozott beleegyezés követelménye alapján a munkáltató köteles a telefonhasználat ellenőrzésének és az ezzel kapcsolatos adatkezelés feltételeit a munkavállaló tudomására hozni.²⁵ A telefonbeszélgetés tartalmáról és külső körülményeiről szóló adatok kezelése az érintett hozzájárulása nélkül és az adatvédelmi alapelvekkel ellentétesen sérti a személyes adatok védelméhez való jogot.

c) A személyes adatok védelméhez fűződő jog és a telefonhasználatra vonatkozó adatok kezelése az Atv. fényében

Speciális rendelkezés hiányában az Atv. nyújt segítséget a telefonhasználattal kapcsolatos személyes adatok kezelése jogszerűségének megítélésében. A magán és a szolgálati célú beszélgetés ellenőrzésének terjedelme ez alapján minősíthető.

aa) A telefonhasználatra vonatkozó adatok természete az Atv. szerint

A telefonhasználat esetében megkülönböztethetjük a telefonbeszélgetés tartalmára, és annak külső körülményeire vonatkozó adatokat.²⁶ Az Atv. értelmében személyes adatnak minősülnek a telefonhasználatra vonatkozó adatok, ha azok az érintettel kapcsolatba hozhatóak.²⁷ A telefonbeszélgetésekkel kapcsolatos adatkezelésre az Atv. hatálya kiterjed, ha a munkavállaló és a

²² Eur. Court HR, Halford v. United Kingdom judgment of 25 June 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997 - III. § 48.

²³ Eur. Court HR, Halford v. United Kingdom judgment of 25 June 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997 - III. § 46.

²⁴ 15/1991. (IV.13.) AB határozat, ABH 1991, 39 et seqq.

²⁵ Atv. 6. § (2) bek.

²⁶ *Matthes*, CR 1987, 108.

²⁷ Atv. 2. § 1. 1 mondat.

személyes adat közötti kapcsolat helyreállítható.²⁸ Az alkalmazható, ha a munkavállaló a telefonhasználat tekintetében azonosítható.²⁹

Hasonló a helyzet az SMS minősítésekor. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint a SMS, illetve az azzal összefüggő egyéb adatok (küldő és címzett száma, küldés ideje) akkor minősül személyes adatnak, amennyiben meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható.³⁰ A telefonbeszélgetés tartalma és a használat forgalmi adatai ennek megfelelően lehetnek személyes vagy különleges adatok.

bb) Az adatkezelés jogszerűsége

Az adatkezelés általános szabályai szerint a telefonhasználatra vonatkozó személyes adat kezelése jogszerű, ha az törvényi felhatalmazáson alapul vagy az érintett hozzájárul.³¹ Speciális szabályozás hiányában az érintett hozzájárulása a legfontosabb feltétel az adatkezelés jogszerűségének vizsgálatakor. Az adatvédelmi alapelvek segítségével lehet pontosítani, hogy a telefonbeszélgetés ellenőrzése összhangban van-e az Atv.-vel.

d) A telefonbeszélgetés tartalmának ellenőrzése

A telefonbeszélgetés tartalma bizalmas. A közlés tartalma a munkavállaló személyes adata. A személyhez fűződő jogok védelmére tekintettel az arra vonatkozó adatkezelés jogszerűsége a szolgálati és a magánérdekű beszélgetések esetében megkérdőjelezhető. A munkavállaló telefonbeszélgetésének lehallgatása, az abba való belehallgatás, annak rögzítése különböző adatvédelmi kérdéseket vet fel.³²

aa) A magáncélú telefonbeszélgetés tartalmának ellenőrzése az Atv. szerint

Az Atv. értelmében az adatkezelés az érintett hozzájárulásával vagy a törvény engedélye alapján jogszerű.³³ A hozzájárulás az elsődleges kritérium, amely alapján az adatkezelést minősíteni lehet speciális szabályozás hiányában.

A telefonbeszélgetés tartalmának megismerése az érintett hozzájárulásával megengedett. A titkos adatkezelés ellentétes az Atv.-vel. A telefonbeszélgetés tartalmának felvétele, rögzítése és tárolása az érintett hozzájárulása nélkül jogellenes. A beszélgetés hangszalagra rögzítését törvény nem írja elő, ezért ez az adatkezelési művelet a munkavállaló hozzájárulásával jogszerű.³⁴

²⁸ Atv. 2 § 1. 2. mondat.

²⁹ Atv. 2. § 1. 3. mondat.

³⁰ (966/K/2004) ABI 2004, 101.

³¹ Atv. 3. §, 5. § és 7. §; (966/K/2004) ABI 2004, 101.

³² Az adatvédelmi biztos állásfoglalásából kiderül, hogy a lehallgatás és a belehallgatás minőségileg különböznek egymástól. A telefonbeszélgetésbe való belehallgatás a beszélgetés tartalmának időszaki, részleges megismerését jelenti. A beszélgetés lehallgatásakor a munkáltató a beszélgetés tartalmát teljes egészében megismerheti. (429/K/2004) ABI 2004, 362 et seqq.

³³ Atv. 3. § (1)-(2) bek.

³⁴ (243/A/2001) ABI 2001, 263.

Álláspontom szerint a munkáltató és a munkavállaló között létrejövő adatkezelés esetében a hozzájárulás nem elegendő. A különleges adatok kezelésére vonatkozó feltételeket is teljesíteni kell, a munkavállaló hozzájárulását írásban kell beszerezni. Különösen a célhozkötöttség és a szükségesség alapelveket szükséges vizsgálni az adatok felvételének minősítésekor. Átfogó érdekmérlegelés segítségével lehet eldönteni, hogy a telefonbeszélgetés tartalmára vonatkozó adatkezelés jogszerű-e. Az engedélyezett és a tiltott magánhasználat, valamint a szolgálati okból folytatott magánbeszélgetés eseteit indokolt megkülönböztetni e tekintetben.

(i) Engedélyezett magánhasználat

Ha a munkáltató engedélyezte a munkahelyen a magánérdekű telefonhasználatot, akkor nem ismerheti meg a telefonbeszélgetés tartalmát és a telefonbeszélgetés adatait nem kezelheti.³⁵ Nem hallgathatja le a beszélgetést; a belehallgatás hasonlóan jogellenes. A munkáltató köteles tartózkodni a munkavállaló telefonbeszélgetésének lehallgatásától. A magáncélú telefonbeszélgetés tartalmára vonatkozó adatkezelés nem megengedett, mert az sérti a munkavállaló személyes adatok védelméhez való jogát.

(ii) Tiltott magánhasználat

A nem engedélyezett telefonhasználat esetében a beszélgetés tartalma megismerésének jogszerűsége vitatható. Álláspontom szerint a szükségesség és az arányosság, valamint a legenyhébb eszköz megválasztásának elveire tekintettel ebben az esetben sem jogszerű a telefonbeszélgetés tartalmának megismerése (le- és belehallgatás), és az ehhez kapcsolódó adatkezelés.

Kérdéses, hogy kivételnek lehet-e helye. Nem egyértelmű, hogy a munkáltatónak milyen érdeke fűződhet a telefonbeszélgetés tartalmának megismeréséhez, amely a munkavállaló személyiségi jogainak ilyen mértékű korlátozását jelenthetné.

A bírói gyakorlatban nincsenek kidolgozva azok az esetek, amelyekben a munkáltató kivételesen ellenőrizheti a telefonbeszélgetést. Az adatvédelmi alapelvek segítségével lehet állást foglalni arról, hogy a tartalmi adatok kezelése jogszerű-e. Vitatható, hogy ellenőrizheti-e a munkáltató nem engedélyezett telefonhasználat esetén a tilalom betartását (pl.: bűncselekmény gyanúja merül fel, a munkavállaló magatartása a munkáltató működését jelentős mértékben veszélyezteti). A szükségesség elve alapján elsődlegesen a forgalmi adatok ellenőrzésével kell a telefonhasználattal kapcsolatos esetleges visszaélést felderíteni.

(iii) A munkavállaló telefonbeszélgetésére vonatkozó adatok kezelésének elvei

A munkavállaló magánérdekű telefonbeszélgetésének lehallgatása vagy az abba való belehallgatás használati tilalom és az engedélyezett magánhasználat eseteiben egyaránt jogellenes. Kivételesen lehet csak igazolni e telefonbeszélgetések adataira vonatkozó adatkezelést.

³⁵ (1672/K/2006) ABI 2006, 76 et seq.

A bemutatott jogszabályok alapján látszik, hogy általános elvek dominálnak a szabályozásban. Erre tekintettel az érdekmérlegelés szerepe felértékelődik az adatkezelés jogszerűségének vizsgálatakor.³⁶ Az adatvédelmi jogi és a polgári jogi személyiségvédelemre vonatkozó rendelkezések egyaránt irányadóak az érdekek közelítésekor.

(iv) Szolgálati okból folytatott magánbeszélgetés

Szolgálati okból folytatott magánbeszélgetések tartalmának ellenőrzése hasonló szempontok alapján értékelhető, mint a magáncélú telefonbeszélgetés. A munkavállalónak ez esetben is jogos érdeke fűződik a beszélgetés titkosságához. Az adatvédelem ezekre a telefonbeszélgetésekre is kiterjed. A személyhez fűződő jogok korlátozásának jogszerűségét nehezen lehet pontosítani, mert nincs tisztázva, hogy mikor jogszerű a szolgálati okból folytatott magánbeszélgetés tartalmának megismerése. Nézetem szerint a szolgálati okból folytatott magánbeszélgetés tartalmának ellenőrzésekor az engedélyezett magánhasználat ellenőrzésére vonatkozó elveket kell figyelembe venni.

bb) A szolgálati érdekű telefonhasználat ellenőrzése az Atv. szerint

(i) A szolgálati okból folytatott telefonbeszélgetés

A szolgálati célból kifejtett telefonbeszélgetés lehallgatását vagy az abba való belehallgatást a munkáltató különböző érdekei szolgálhatják. Kérdéses, hogy milyen körülmények indokolhatják a beszélgetés tartalmának egészben vagy részben való megismerését. Nincsenek kimunkálva azok az érdekek, amelyek alátámaszthatják a munkavállaló személyiségi jogaiba való beavatkozás jogszerűségét. Vitatható, hogy rendkívüli indokok igazolhatják-e a munkáltatói ellenőrzést. Kérdéses, hogy a szolgálati célú telefonbeszélgetés ellenőrzésére kevésbé szigorú feltételek vonatkoznak-e, mint a magáncélú beszélgetés ellenőrzésére.

(ii) A munkavállaló személyiségi jogai védelméhez fűződő érdekei

A munkavállalónak a szolgálati érdekű telefonhasználatkor jogos érdeke fűződik a személyisége kibontakoztatásához és a személyiségi jogai védelméhez. A szolgálati és a magánérdekű telefonbeszélgetést a gyakorlatban nehéz elhatárolni. Szolgálati célú beszélgetés esetén előfordulhat, hogy magántitkot is tartalmaz a közlés. A titokvédelem általánosan biztosítja a közlés sérthetetlenségét. Vitatható, hogy a szolgálati érdekű beszélgetés milyen esetben minősíthető titoknak. A hangfelvétel védelme irányadó a szolgálati érdekű telefonbeszélgetés ellenőrzésekor is. A munkáltató köteles az általános személyiségi jog alapján a munkavállaló személyiségvédelmi érdekeit tiszteletben tartani.³⁷

³⁶ *Vigneau*, CLLPJ 2002, 507 et seqq.

³⁷ Ptk. 75. § (1) bek.; Mt. 8. § (2) bek.

(iii) A munkáltató adatkezeléshez fűződő érdekei

A személyes adatok védelméhez való jog a beszélgetéssel kapcsolatos adatkezelés feletti „rendelkezési jogot” garantálja. Az adatvédelmi alapelvek segítségével lehet konkrétan állást foglalni, hogy jogszerű-e adott esetben a beszélgetés tartalmára vonatkozó adatfelvétel.

Álláspontom szerint a szolgálati érdekű telefonbeszélgetés tartalmának lehallgatása nem jogszerű, a munkavállaló tájékozott bejegyzésén alapuló hozzájárulása esetén sem. Adott esetben lehet eldönteni, hogy a konkrét körülmények ismeretében a személyiségi jogokba való beavatkozáshoz a munkáltatónak túlnyomó jogos érdeke fűződik-e. Vitatható, hogy például a munkahelyi rend és fegyelem, a munkáltató tulajdonvédelmi érdekei, a vállalkozás működőképességének biztosítása, az üzleti titok védelme a vállalkozás hírnevének megőrzése indokolthatják-e a munkavállaló személyes adatai védelméhez fűződő joga korlátozását. Ezen érdekek védelme nem került kimunkálásra sem a jogirodalomban, sem a bírói gyakorlatban.

(iv) Az adatvédelmi biztos állásponja

A szolgálati érdekű telefonbeszélgetés ellenőrzésének jogszerűségét vizsgálta az adatvédelmi biztos a munkavállaló teljesítményének értékelése céljából. Véleménye szerint a szolgálati érdekű beszélgetésbe való belehallgatás nem megengedett. A telefonos ügyintéző munkakörben foglalkoztatott munkavállaló telefonbeszélgetésébe való belehallgatás jogszerűsége a munkavégzés minőségének ellenőrzése végett, és a munkavállaló kommunikációs stílusának, illetve problémamegoldó képességének vizsgálata céljából „aggályos”.³⁸ Az ügyféllel folytatott telefonbeszélgetésbe a munkáltató „tetszés szerinti” belehallgatása az Atv. rendelkezéseibe, illetve az Alkotmány 59. § (1) bekezdésének tartalmába ütközik. A munkavállaló által az ügyféllel lefolytatott telefonbeszélgetésbe történő eseti jellegű belehallgatás a minőségbiztosítás céljából, nem megfelelő indok egy alkotmányos alapjog korlátozására, az érintett hozzájárulása esetén sem. „Az érintettnek ugyanis joga van tudni, hogy mely adatait, ki, miért, mikor használja fel, az eseti lehallgatások során pedig ezt a jogát az érintett nem tudja megfelelően érvényesíteni.”³⁹

(iw) A szolgálati célú telefonhasználat ellenőrzésének feltételei

Nézetem szerint a konkrét eset körülményei alapján lehet meghatározni, hogy a szolgálati érdekű beszélgetésekbe való belehallgatáskor és lehallgatáskor milyen érdekek indokolhatják a munkavállaló személyiségi jogainak korlátozást.

A szolgálati telefonbeszélgetések lehallgatása, arról felvétel készítése meghatározott esetekben kivételesen jogszerű lehet. A munkavállaló hozzájárulását körültekintően kell vizsgálni.⁴⁰ A Mt. 8. § (2) bekezdésére tekintettel a szolgálati érdekű telefonbeszélgetés tartalmának ellenőrzése meghatározott feltételekkel megengedett. Az adatvédelmi alapelvek fényében a

³⁸ (429/K/2004) ABI 2004, 362 et seqq.

³⁹ (429/K/2004) ABI 2004, 362 et seqq.

⁴⁰ Mt. 8. § (2) bek.; Ptk. 75. § (3) bek.

munkavállaló személyes adatai védelméhez fűződő joga különösen indokolt esetben korlátozható. A munkáltató előzetesen tájékoztatni köteles a munkavállalót a használat ellenőrzéséről, továbbá a belehallgatás feltételeiről.⁴¹ A tájékozott beleegyezés követelményének megfelelően az előzetes tájékoztatásnak kiemelkedő szerepe van.

e) A telefonhasználattal kapcsolatos forgalmi adatok kezelése

A telefonbeszélgetés tartalmának ellenőrzése - a fenn leírtak alapján - csak rendkívüli esetben igazolható. A személyhez fűződő jogok védelmére tekintettel a munkáltató a telefonhasználattal kapcsolatos személyes adatokat úgy köteles kezelni, hogy az a munkavállaló immateriális érdekeit a legkevésbé korlátozza. Ennek megvalósítását segíti az ún. forgalmi adatok kezelése, amelyek a telefonhasználat külső körülményeire vonatkoznak. Egy meghatározott vagy egy meghatározható munkavállalóval kapcsolatba hozható személyes adatokról van szó, amelyek a telefonbeszélgetés lefolytatásának „technikai” jellemzőire vonatkoznak. Ezek a számlázás szempontjából bírnak jelentőséggel.

aa) A telefonhasználattal kapcsolatos forgalmi adatok kezelése az Eht. szerint

(i) A forgalmi adatok fajtái

Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (Eht.) a forgalmi adat fogalmát nem határozza meg.⁴² A forgalmi és a számlázási adatokról együttesen rendelkezik. Az elektronikus hírközlési szolgáltató az előfizetők és a felhasználók részére történő számlázás és a kapcsolódó díjak beszedése, valamint az előfizetői szerződések figyelemmel kísérése céljából kezelheti a törvényben felsorolt adatokat. A forgalmi adatok kezelése szempontjából a következő adatok relevánsak: az írásban megkötött egyedi előfizetői szerződésben feltüntetett személyazonosító adatok (szolgáltató, előfizető),⁴³ az előfizetői állomás száma vagy egyéb azonosítója; az előfizető címe és az állomás típusa; az elszámolási időszakban elszámolható összes egység száma; a hívó és a hívott előfizetői számok; a hívás vagy egyéb szolgáltatás típusa, iránya, kezdő időpontja és a lefolytatott beszélgetés időtartama, illetőleg a továbbított adat terjedelme, mobil rádiótelefon szolgáltatásnál a szolgáltatást nyújtó hálózat és cella, és annak valamint a szolgáltatás igénybevételekor használt készülék egyedi azonosítója (IMEI), IP hálózatok esetén az alkalmazott azonosítók; a hívás vagy egyéb szolgáltatás dátuma; a díjfizetéssel és a díjtartozással összefüggő adatok.⁴⁴ Az Eht.-ben szereplő felsorolás nem kimerítő, egyéb adatok is minősülhetnek forgalmi adatnak.⁴⁵

⁴¹ Atv. 6. § (2) bek.

⁴² Az Eht. rendszerében forgalmi adat „a közlésnek elektronikus hírközlési hálózaton át továbbítása, vagy erre vonatkozó számlázás céljából kezelt adat.” Ádám, in: *Simándi* (szerk.), Az elektronikus hírközlésről szóló törvény magyarázata, p. 612.

⁴³ Eht. 129 § (6) bek. lit. a-d.

⁴⁴ Eht. 157. § (2) bek. lit. a-g.

⁴⁵ Ádám, in: *Simándi* (szerk.), Az elektronikus hírközlésről szóló törvény magyarázata, p. 612.

(ii) Az Eht. jelentősége a telefonhasználat ellenőrzésekor a munkahelyen

Az Eht. az adatkezelés szabályait elsősorban a szolgáltató és az előfizető viszonyában rögzíti. A munkáltató mint a szolgáltatás előfizetője jelenik meg az Eht. értelmében.⁴⁶ A munkavállaló a kommunikációs szolgáltatás felhasználója.⁴⁷

A munkáltató a telefonszolgáltatás előfizetőjeként a forgalmi adatok birtokába juthat, azokat megismerheti a díjszámítás ellenőrzése és a díjvita lebonyolítása céljából.⁴⁸ Igényelhet un. hívásrészletezőt, amelyen feltüntetésre kerül a hívott száma; a hívás kezdő időpontja; a hívás időtartama; a hívásegység díja és a hívás díja.⁴⁹ A munkáltató ezen személyes adatokat abban az esetben ismerheti meg, ha a felhasználók azaz a munkavállalók ahhoz hozzájárultak.⁵⁰ A hozzájárulás beszerzéséért a munkáltató felelősséggel tartozik.

A munkahelyi telefonrendszer belső szabályozására az Eht. kis mértékben hat ki. A munkajogviszony sajátosságára tekintettel jogbizonytalanság uralkodik a forgalmi adatok kezelésének jogszerűségéről a munkajogviszonyban. Ennek következtében az Atv. szabályait kell figyelembe venni.

bb) A telefonhasználattal kapcsolatos forgalmi adatok kezelése az Atv. szerint

A telefonbeszélgetés külső körülményeire vonatkozó adatok az Atv. értelmében személyes adatnak minősülnek, ha a munkavállaló azok alapján azonosítható. A forgalmi adatok fogalmát az Atv. nem határozza meg. Ezen adatok kezelése az általános szabályok szerint jogszerű.⁵¹ Az adatvédelmi alapelvekkel összhangban lehet kezelni a magáncélú és szolgálati érdekű telefonbeszélgetések lebonyolításának adatait úgymint a beszélgetés napja, időpontja, időtartama, a beszélgetés kezdete és befejezése. Vitatható azonban, hogy a hívott fél telefonszáma rögzíthető-e. Ebben a tárgyban az adatvédelmi biztos állásfoglalásai adnak iránymutatást.

(i) Az adatvédelmi biztos gyakorlata

Az adatvédelmi biztos gyakorlata a telefonhasználat külső körülményeinek ellenőrzéséről ellentmondásos. Egyes esetben megállapította, hogy „a hívott számok listájának szabályozatlan, korlátlan és megfelelő garanciák nélküli tárolása és kezelése sérti az érintettek személyes adatok védelméhez fűződő jogát. A hívások listázása a hívott számok azonosításával - az Avtv. alapján - különlegesnek minősülő személyes adatokra is utalhat, a híváslisták alkalmasak lehetnek az érintett

⁴⁶ Eht. 188. § 22.

⁴⁷ Eht. 188. § 26.

⁴⁸ Eht. 142. § és 157. § (2) bek.; 226/2003. (XII. 13.) Korm. rendelet az elektronikus hírközlési szolgáltató adatkezelésének különös feltételeiről, az elektronikus hírközlési szolgáltatások adatbiztonságáról, valamint az azonosító kijelzés és hívásátírányítás szabályairól 4. §.

⁴⁹ 16/2003. (XII. 27.) IHM rendelet az elektronikus hírközlési előfizetői szerződésekre és azok megkötésére vonatkozó részletes szabályokról 15. § (2) bek.

⁵⁰ 226/2003. (XII. 13.) Korm. rendelet 4. § (3) bek.

⁵¹ Atv. 3. § (1)-(2) bek.

különbéféle szakmai és egyéb kapcsolatainak feltérképezésére.”⁵² A munkavállalók hívásainak listázása csak az érintettek kifejezett írásbeli hozzájárulása esetén jogszerű.

Egy későbbi állásfoglalásban leszögezte, a telefonhívások listázásával kapcsolatban, hogy „mind a hívó, mind a hívott fél személyes adatának minősül az, hogy az adott időpontban beszélgetést folytattak, és azt egymással tették. Személyes adat tehát az, hogy egy munkavállaló egy meghatározott telefonszámot hív, és személyes adat az is, hogy a hívott fél valamilyen kapcsolatban áll a hívó féllel. Tekintettel arra, hogy a hívott fél hozzájárulásának beszerzése gyakorlatilag nem lehetséges, a híváslista készítése még a munkavállalók hozzájárulása esetén sem lenne jogszerű.”⁵³

Az adatvédelmi biztos gyakorlata szerint a munkavállalók telefonbeszélgetéseiről lista készítésekor irányadó a legenyhébb eszköz megválasztásának követelménye.⁵⁴ A munkavállaló munkavégzési kötelezettségének teljesítését a munkáltató, a telefonhasználat adatainak kezelésével a legvégső esetben ellenőrizheti mintegy ultima ratio.

A munkavállaló saját tulajdonában lévő telefonja tekintetében is szigorúan kell vizsgálni a telefonbeszélgetés forgalmi adatai kezelésének jogszerűségét. Az adatvédelmi biztos szerint a célhozkötöttség elvével ellentétes a munkáltató adatfelvétele a munkavállaló által, a saját mobiltelefonján folytatott beszélgetések adatairól.⁵⁵ A munkavállaló mobiltelefonjáról kezdeményezett hívások listáját a munkáltató nem ismerheti meg, az azzal kapcsolatos adatfelvétel jogellenes. Kivételes esetben lehet megengedett a mobiltelefonszám felvétele (pl: készenléti jellegű munkakörökben).

Az adatvédelmi biztos állásfoglalásaiból kiderül, hogy a forgalmi adatok kezelése meghatározott feltételekkel megengedett. A hívott fél személyhez fűződő jogai ebben az esetben veszélyeztetettek; a személyiségprofil összeállításának lehetősége különösen problematikus.

(ii) A magáncélú beszélgetések forgalmi adatai

A telefonbeszélgetés forgalmi adatainak ellenőrzéséhez a munkáltatónak különböző érdeke fűződik. A munkavégzési kötelezettség megszegését jelenti a túlzott mértékű telefonhasználat.

A bírói gyakorlat szerint a munkáltató engedélye nélküli, külföldi hívások (horoszkópok, játékok) a munkaidő alatt, a telefon teljes mértékű szórakozásra használása súlyosan sérti a munkáltató érdekeit, és megalapozza a rendkívüli felmondást.⁵⁶

A magánérdekű telefonbeszélgetés időpontjáról és tartamáról szóló adatok felvételéhez a munkáltatónak méltányolható érdeke fűződik. Ez a helyzet a megengedett és a tiltott magánhasználat eseteiben a költségek elszámolásától függetlenül. Az adatok kezelése az Atv.-vel

⁵² A munkáltatónál üzemeltett telefon-rendszerben a központi számítógép a beszélgetésre vonatkozó adatokat a személyi kódszám szerint rögzítette, amely lehetővé tette a telefonbeszélgetések ellenőrzését, a hívott számok azonosítását. A listán a hívott telefonszámokat és a beszélgetési időt rögzítették. (803/A/1997, 387/A/1998) ABI 1998, 254 et seqq.

⁵³ (764/K/2000) ABI 2000, 90 et seq.

⁵⁴ (158/A/2000) ABI 2000, 90.

⁵⁵ (429/A/2002) ABI 2002, 78 et seq.

⁵⁶ Sz. M. B. 5. M. 511/1993/3 és Cs. M. B. 2. Mf. 21. 665/1993/3.

összhangban van, ha a számlázás érdekében legszükségesebb adatok kerülnek felvételre és kiértékelésre.

A hívott fél telefonszáma az egyik legszemélyesebb adatok közé tartozik. Álláspontom szerint ezt a munkáltató nem kezelheti, mert a munkavállaló és a hívott fél személyhez fűződő jogaiba aránytalan beavatkozást valósítana meg. A hívott fél telefonszámának kezelése csak kivételesen igazolható.

(iii) A szolgálati célú beszélgetés

A szolgálati érdekű telefonbeszélgetések forgalmi adatai kezelésének jogszerű terjedelmét nehéz megállapítani. Kérdéses, hogy a beszélgetés időpontjára, tartamára, a hívó készülék számára, a beszélgetés jellegére, a lebeszélte egységekre vonatkozó adatok felvétele jogszerű-e. Álláspontom szerint ezeket az adatokat a munkáltató a munkavállaló előzetes tájékoztatását követően kezelheti az Atv.-ben meghatározott feltételekkel.

Kritikusan ítélni lehet meg a hívott számra vonatkozó adatok kezelése. Vitatható, hogy a munkáltató ellenőrzéshez fűződő érdekei a munkavállaló érdekét a hívott fél titokban tartására meghaladják-e. Az Atv. értelmében a hívott fél hozzájárulását be kell szerezni a személyes adatai kezeléséhez, ha az adatból a személyére következtetni lehet. Nézetem szerint a hívott fél telefonszámának kezelése jogszerű, ha a célhoz kötöttség és a szükségesség elvei nem sérülnek. Különösen a munkáltató jogos érdekeinek érvényesítésékor helyeselhető a forgalmi adatok felvétele.

A szolgálati érdekű beszélgetések esetén a forgalmi adatok felvétele a személyiségi jogokat kevésbé érinti, mint a magánbeszélgetések forgalmi adatainak kezelésekor. A hívott fél telefonszámának részleges rögzítésekor a beavatkozás a személyiségi jogokba kisebb mértékű. A szolgálati okból folytatott magánbeszélgetés forgalmi adatainak felvétele a hívott fél telefonszámának feljegyzése nélkül jogszerű.

cc) A forgalmi adatok kezelésének főbb kérdőjelei

A telefonbeszélgetés forgalmi adatainak kezeléséről az Eht. speciálisan rendelkezik. Egy ágazat-specifikus törvényről van szó, amely nem szentel figyelmet a munkáltató és a munkavállaló közötti jogviszony sajátosságainak a telefonhasználat munkahelyi szabályozásával összefüggésben. Az Atv. részlegesen biztosít védelmet a forgalmi adatok kezelésekor. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai különböző jogi megoldásokat kínálnak ebben a tárgyban. A forgalmi adatok felvétele a hívott fél telefonszámának feljegyzése miatt vitatott. Tisztázatlan, hogy mely körülmények között jogszerű a forgalmi adatok kezelése, mert az igazoló okok ellenőrzésére nincsenek kimunkálva.

f) A személyes adatok kezelésének feltételei a telefonhasználat ellenőrzésekor

A telefonbeszélgetés adatainak felvétele összetett feltételektől függ; különböző körülményeket kell figyelembe venni a telefonhasználat ellenőrzésének megítélésekor.

A felek munkajogi jogai és kötelezettségei a telefonhasználattal kapcsolatban nincsenek a Mt.-ben szabályozva. A joggyakorlás általános elvei fényében nehezen lehet konkretizálni a telefonbeszélgetés ellenőrzésének jogszerűségét a munkáltató által.

Speciális szabályozás hiányában az Atv. mértékadó. Az ellenőrzés jogszerűsége vizsgálatánál megkülönböztetjük a magánérdekű és a szolgálati célú beszélgetést, valamint az engedélyezett és a tiltott használat eseteit. A telefonbeszélgetésre vonatkozó adatok kezelése e felosztás következtében eltérő megítélés alá esik.

A telefonbeszélgetés adatainak kezeléséről az Atv. nem rendelkezik. Ennek következtében az érintett hozzájárulásának van nagy jelentősége az igazoló okok között. Az adatvédelmi alapelvek segítségével lehet konkretizálni az adatkezelés jogszerűségét. A célhozkötöttség, a szükségesség, és a legenyhébb eszköz megválasztásának követelménye irányadók elsősorban. Érdemérlegeléssel lehet eldönteni, hogy a telefonbeszélgetés ellenőrzése az adott esetben jogszerű-e. A személyiségi jogokba való beavatkozás mértékét ezen alapelvekre tekintettel a bírói gyakorlatban indokolt pontosítani. A Legfelsőbb Bíróság játszhat fő szerepet e kérdésben a jövőben.

Az adatvédelmi biztos előremutató jelleggel részletezte a telefonbeszélgetésekre vonatkozó adatok kezelésének eseteit; átfogóan azonban nem elemezte az ellenőrzés jogszerűségét.

A telefonbeszélgetésre vonatkozó adatok kezelésekor a munkavállaló és a hívott fél személyhez fűződő jogait tiszteletben kell tartani. A forgalmi adatok felvétele nem valósít meg olyan mértékű beavatkozást e jogokba, mint a beszélgetés tartalmára vonatkozó adatok kezelése. Indokolt erre tekintettel a forgalmi adatok kezelésével megvalósuló ellenőrzésnek elsőbbséget biztosítani.

A személyhez fűződő jogok korlátozásának jogszerűségéről esetről esetre lehet állást foglalni. A hangfelvétel védelméhez való jog, a magántitok védelme, a távközlési titok védelme, az általános személyiségi jog és a személyes adatok védelméhez való jog összességükben nyújtanak garanciát a személyiségi jogokba való indokolatlan beavatkozás ellen.